

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദ്വിതീയസ്കന്ധേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ദ്വിതീയസ്കന്ധേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

വരീയാനേഷ തേ പ്രശ്നഃ കൃതോ ലോകഹിതം നൃപ |
ആത്മവിത്സമ്മതഃ പുംസാം ശ്രോതവ്യാദിഷു യഃ പരഃ || 1 ||

ശ്രോതവ്യാദീനി രാജേന്ദ്ര നൃണാം സന്തി സഹസ്രശഃ |
അപശ്യതാമാത്മതത്ത്വം ഗൃഹേഷു ഗൃഹമേധിനാം || 2 ||

നിദ്രയാ ഹ്രിയതേ നക്തം വ്യവായേന ച വാ വയഃ |
ദിവാ ചാർഥേഹയാ രാജൻ കുടുംബഭരണേന വാ || 3 ||

ദേഹാപത്യകലത്രാദിഷ്ഠാത്മസൈന്ധവേഷ്വസത്ത്വപി |
തേഷാം പ്രമത്തോ നിധനം പശ്യന്നപി ന പശ്യതി || 4 ||

തസ്മാദ്ഭാരത സർവാത്മാ ഭഗവാനീശ്വരോ ഹരിഃ |
ശ്രോതവ്യഃ കീർത്തിതവ്യശ്ച സ്മർതവ്യശ്ചൈകതാഭയം || 5 ||

ഏതാവാനു സാംഖ്യയോഗാഭ്യാം സ്വധർമപരിനിഷ്ഠയാ |
ജൻമലാഭഃ പരഃ പുംസാമന്തേ നാരായണസ്മൃതിഃ || 6 ||

പ്രായേണ മൂനയോ രാജന്നിവൃത്താ വിധിഷേധതഃ |
നൈർഗുൺയസ്ഥാ രമന്തേ സ്മ ഗുണാനുകൂലനേ ഹരേഃ || 7 ||

ഇദം ഭാഗവതം നാമ പുരാണം ബ്രഹ്മസമ്മിതം |
അധീതവാൻ ദ്വാപരാദൗ പിതൂർദ്വൈപായനാദഹം || 8 ||

പരിനിഷ്ഠിതോഽപി നൈർഗുൺയ ഉത്തമശ്ലോകലീലയാ |
ഗൃഹീതചേതാ രാജർഷേ ആഖ്യാനം യദധീതവാൻ || 9 ||

തദഹം ത്വേദിധാസ്യാമി മഹാപൗരുഷികോ ഭവാൻ |
യസ്യ ശ്രദ്ധയാതമാശു സ്യാൻമുക്തനേ മതിഃ സതീ || 10 ||

ഏതന്നിർവിദ്യമാനാനാമിച്ഛതാമകുതോഭയം |
യോഗിനാം നൃപ നിർണീതം ഹരേർനാമാനുകീർതനം || 11 ||

കിം പ്രമത്തസ്യ ബഹുഭിഃ പരോക്ഷൈർഹായനൈരിഹ |
വരം മുഹൂർതം വിദിതം ഘടതേ ശ്രേയസേ യതഃ || 12 ||

ഖട്ടാംഗോ നാമ രാജർഷിർജ്ഞാത്യേയത്താമിഹായുഷഃ |
മുഹൂർതാത്സർവമുത്സൃജ്യ ഗതവാനഭയം ഹരിം || 13 ||

തവാപ്യേതർഹി കൗരവ്യ സപ്താഹം ജീവിതാവധിഃ |
ഉപകൽപയ തത്സർവം താവദ്യത്സാമ്പരായികം || 14 ||

അന്തകാലേ തു പുരുഷ ആഗതേ ഗതസാധുസഃ |
ചരിന്യാദസംഗശസ്ത്രേണ സ്വപൃഹാം ദേഹേന യേ ച തം || 15 ||

ഗൃഹാത് പ്രവ്രജിതോ ധീരഃ പുൺയതീർഥജലാപ്തതഃ |
ശുചൗ വിവിക്ത ആസീനോ വിധിവത്കൽപിതാസനേ || 16 ||

അഭ്യസേൻമനസാ ശുദ്ധം ത്രിവൃദ്ബ്രഹ്മാക്ഷരം പരം |
മനോ യച്ഛേജ്ജിതശ്ചാസോ ബ്രഹ്മബീജമവിസ്മരൻ || 17 ||

നിയച്ഛേദ്വിഷയേഭ്യോക്ഷാൻമനസാ ബുദ്ധിസാരമിഃ |
മനഃ കർമ്മഭിരാക്ഷിപ്തം ശുഭാർഥേ ധാരയേദ്ധിയാ || 18 ||

തത്രൈകാവയവം ധ്യായേദവ്യുച്ഛിന്നേന ചേതസാ |
 മനോ നിർവിഷയം യുക്ത്വാ തതഃ കിഞ്ചന ന സ്മരേത് |
 പദം തത്പരമം വിഷ്ണോർമനോ യത്ര പ്രസീദതി || 19 ||

രജസ്തമോഭ്യമാക്ഷിപ്തം വിമുഢം മന ആത്മനഃ |
 യച്ഛുദ്ധാരണയാ ധീരോ ഹന്തി യാ തത്കൃതം മലം || 20 ||

യസ്യാം സന്ധാർയമാണായാം യോഗിനോ ഭക്തിലക്ഷണഃ |
 ആശു സമ്പദ്യതേ യോഗ ആശ്രയം ഭദ്രമീക്ഷതഃ || 21 ||

രാജോവാച
 യഥാ സന്ധാർയതേ ബ്രഹ്മൻ ധാരണാ യത്ര സമ്മതാ |
 യാദ്യശീ വാ ഹരേദാശു പുരുഷസ്യ മനോമലം || 22 ||

ശ്രീശുക ഉവാച
 ജിതാസനോ ജിതശ്വാസോ ജിതസംഗോ ജിതേന്ദ്രിയഃ |
 സ്ഥൂലേ ഭഗവതോ രൂപേ മനഃ സന്ധാരയേദ്ധിയാ || 23 ||

വിശേഷസ്തസ്യ ദേഹോഽയം സ്ഥവിഷ്ഠശ്ച സ്ഥവീയസാം |
 യത്രേദം ദൃശ്യതേ വിശ്വം ഭൂതം ഭവ്യം ഭവച്ച സത് || 24 ||

ആണ്ഡകോശേ ശരീരേസ്ഥിൻ സപ്താവരണസംയുതേ |
 വൈരാജഃ പുരുഷോ യോഽസൗ ഭഗവാൻ ധാരണാശ്രയഃ || 25 ||

പാതാലമേതസ്യ ഹി പാദമൂലം
 പാന്തി പാർഷ്ണിപ്രപദേ രസാതലം |
 മഹാതലം വിശ്വസൃജോഽഥ ഗുൽഫൗ
 തലാതലം വൈ പുരുഷസ്യ ജംഘേ || 26 ||

ദ്വേ ജാനുനീ സുതലം വിശ്വമൂർതേ -
 രൂരുദ്വയം വിതലം ചാതലം ച |

മഹീതലം തജജഘനം മഹീപതേ
നദസ്തലം നാഭിസരോ ഗൃണന്തി || 27 ||

ഉരഃസ്ഥലം ജ്യോതിരനീകമസ്യ
ഗ്രീവാ മഹർവദനം വൈ ജനോഽസ്യ |
തപോ രരാടീം വിദുരാദിപുംസഃ
സത്യം തു ശീർഷാണി സഹസ്രശീർഷ്ണഃ || 28 ||

ഇന്ദ്രാദയോ ബാഹവ ആഹുരുസ്രാഃ
കർണൗ ദിശഃ ശ്രോത്രമമുഷ്യ ശബ്ദഃ |
നാസത്യദസ്രൗ പരമസ്യ നാസേ
പ്രാണോഽസ്യ ഗന്ധോ മുഖമഗ്നിരിദ്ധഃ || 29 ||

ദ്യൗരക്ഷിണീ ചക്ഷുരഭൂത്പതംഗഃ
പക്ഷ്മാണി വിഷ്ണോരഹനീ ഉഭേ ച |
തദ്ഭൂവിജ്യോഭഃ പരമേഷ്ഠിധിഷ്ഠ്യ -
മാപോഽസ്യ താലു രസ ഏവ ജിഹ്വാ || 30 ||

ചന്ദാംസ്യനന്തസ്യ ശിരോ ഗൃണന്തി
ദംഷ്ട്രാ യമഃ സ്നേഹകലാ ദ്വിജാനി |
ഹാസോ ജനോൻമാദകരീ ച മായാ
ദുരന്തസർഗോ യദപാംഗമോക്ഷഃ || 31 ||

വ്രീഡോത്തരോഷ്ഠോഽധര ഏവ ലോഭോ
ധർമഃ സ്തനോഽധർമപഥോഽസ്യ പൃഷ്ഠം |
കസ്തസ്യ മേഘം വൃഷണൗ ച മിത്രൗ
കുക്ഷിഃ സമുദ്രാ ഗിരയോഽസ്ഥിസംഘാഃ || 32 ||

നദ്യോഽസ്യ നാഡ്യോഽഥ തന്മൂരുഹാണി
മഹീരുഹാ വിശ്വതനോർനൃപേന്ദ്ര |

അനന്തവീര്യഃ ശ്വസിതം മാതരിശ്വാ
ഗതിർവയഃ കർമ്മ ഗുണപ്രവാഹഃ || 33 ||

ഈശസ്യ കേശാൻ വിദുരംബുവാഹാൻ
വാസസ്തു സന്ധ്യാം കുരുവർയ ഭൂമ്നഃ |
അവ്യക്തമാഹുർഹൃദയം മനശ്ച
സ ചന്ദ്രമാഃ സർവവികാരകോശഃ || 34 ||

വിജ്ഞാനശക്തിം മഹിമാമനന്തി
സർവാത്മനോന്തഃകരണം ഗിരിത്രം |
അശ്വാശ്വതർയുഷ്ട്രഗജാ നഖാനി
സർവേ മൃഗാഃ പശവഃ ശ്രോണിദേശേ || 35 ||

വയാംസി തദ്യുകരണം വിചിത്രം
മനുർമനീഷാ മനുജോ നിവാസഃ |
ഗന്ധർവവിദ്യാധരചാരണാപ്സരഃ -
സ്വരസ്ഥൃതിരസുരാനീകവീര്യഃ || 36 ||

ബ്രഹ്മാനനം ക്ഷത്രഭൂജോ മഹാത്മാ
വിധൂരുരംഘ്രിശ്രിതകൃഷ്ണവർണഃ |
നാനാഭിയാഭീജ്യഗണോപപന്നോ
ദ്രവ്യാത്മകഃ കർമ്മ വിതാനയോഗഃ || 37 ||

ഇയാനസാവിശ്വരവിഗ്രഹസ്യ
യഃ സന്നിവേശഃ കഥിതോ മയാ തേ |
സന്ധാർയത്യേസ്ഥിൻ വപുഷി സ്ഥവിഷ്ഠോ
മനഃ സ്വബുദ്ധ്യാ ന യതോസ്തി കിഞ്ചിത് || 38 ||

സ സർവധീവൃത്തത്യനുഭൂതസർവ
ആത്മാ യഥാ സ്വപ്നജനേക്ഷിതൈകഃ |

തം സത്യമാനന്ദനിധിം ഭജേത

നാൻയത്ര സഞ്ജജദ് യത ആത്മപാതഃ || 39 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദ്വിതീയസ്കന്ധേ മഹാപുരുഷസംസ്ഥാനുവർണനേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ||